

Europos kalbų aplankas: patirtis ir tendencijos

Irena Jankauskienė

Anotacija. Straipsnyje nagrinėjamas Europos kalbų aplankas, jo sudarymo bei naudojimo esminiai principai. Europos kalbų aplankas (EKA) – naujovė Lietuvoje. Todėl tai yra savotiškas iššūkis tiek rengiantiems jį studentams, tiek ir padedantiems tai daryti, konsultuojantiems šiais klausimais dėstytojams. Rengiant EKA-ą, labai svarbų vaidmenį vaidina besimokančiojo autonomijos suvokimas, refleksija, savęs vertinimas. Straipsnyje nagrinėjamos šio aplanko rengimo teorinės prielaidos, patirtis, pateikiami tyrimo analizės duomenys. Straipsnyje analizuojama aktuali problema: ar studentai laiko Europos kalbų aplanką naudingu jiems įrankiu būsimoje karjeroje, ar jis padeda ugdyti užsienio kalbos komunikacinę kompetenciją. Dėstytojams, ketinantiems imtis šios naujovės, reikia iš anksto tam pasiręsti: surinkti informaciją, pasidomėti kitų patirtimi ir konsultuotis su tai jau dariusiais. Pirmoje straipsnio dalyje pateikiamos teorinės prielaidos EKA-o rengimui, apibendrinama užsienio šalių mokslininkų patirtis. Antroje – pateikiami tyrimo rezultatai. Studentai buvo apklausti anketavimo būdu. Tyrimo rezultatai atskleidžia, jog respondentai suvokia užsienio kalbos kompetencijos svarbą jų asmeniniame ir profesiniame gyvenime. Būtent tai ir kelia jų motyvaciją mokytis užsienio kalbos bei parengti EKA-ą, parodantį tos kalbos patirtį, mokėjimų, gebėjimų ir įgūdžių lygį. Studentai įvardino ir šio aplanko rengimo sunkumus bei problemas. Tyrimas taip pat parodė, jog beveik pusei respondentų stigo iniciatyvos bei kūrybiškumo. Straipsnio pabaigoje pateikiamos išvados bei rekomendacijos.

Reikšminiai žodžiai: *Europos kalbų aplankas (EKA), studento autonomija, refleksija, savęs vertinimas.*

Tyrimo aktualumas. Būti konkurencingam darbo rinkoje yra būtinybė ir iššūkis šiuolaikiniam specialistui. Jis turi ne tik būti kompetentingas įvairiose srityse, bet dažnai ir pateikti konkrečius savo kompetencijų įrodymus. Kaip teigiama Europos Tarybos kalbų mokymo politikos apraše (2006), visuomenė jau suvokė užsienio kalbų svarbą. Sparčiai vystantis ekonomikai, studentams ir jaunuoliams, turintiems perspektyvų studijuoti, dirbti Lietuvoje ar kitose Europos šalyse, dažnai prireikia gerai mokėti ne tik lietuvių, bet ir keletą užsienio kalbų. EKA (Europos kalbų aplankas, angl. *ELP – European Language Portfolio*) yra vienas būdų vystyti užsienio kalbos kompetencijas. Tuo pačiu tai yra ir priemonė parodyti šios kompetencijos lygį bei pateikti praktiškai besimokančiojo veiklos įrodymus.

Europos taryba EKA-ą patvirtino 2000 metais, o jau kitais metais jis buvo pradėtas įgyvendinti. EKA-o dešimties metų patirtį apraše ir išskylančias problemas nagrinėjo D. Little (Airija), V. Kohonen (Suomija), D. Meijer (Olandija), J. Tholin (Švedija), R. Perclova (Čekija) ir kiti savo publikacijose. EKA susideda iš trijų dalių: kalbos paso, kalbos biografijos ir dosjė. Pirmos dvi dalys skatina studentą įvertinti savo užsienio kalbos kompetenciją visose kalbinės veiklos srityse (kalbėjime, skaityme klausyme, rašyme), pateikti faktus apie mokykloje įgytą lygį, lankytus kursus, savo patirtį praktiškai išbandant užsienio kalbos įgūdžius. Trečioji aplanko dalis skirta konkrečių veiklos dalių įrodymams pateikti, kuriuos lydi refleksija, savęs vertinimas, draugų atsiliepimai bei dėstytojo įvertinimai. Todėl čia reikalinga ne tik užsienio kalbos kompetencija, o daugelio kompetencijų visuma. (Šiuo metu plačiai kalbama apie integruotą kompetencijų portfelių.)

Lietuvoje EKA žengia pirmuosius savo žingsnius. Lietuvos įmonių apklausa parodė, jog jis dar nėra naudojamas, tačiau jau pradeda skintis kelią Europoje. Šiuo metu labai

daug šalių dalyvauja įvairiuose tarptautiniuose projektuose, propaguojant šį aplanką ir jo naudojimą. Lietuvos įmonės ir besimokantiejiems EKA tai pat nėra tolima ateitis.

Kauno kolegijos užsienio kalbų dėstytojai ir studentai dalyvauja ES tarptautiniame projekte ELPiPL (Europos kalbų aplankas – tiltas, jungiantis studijas su profesiniu gyvenimu). Studentai 2009–2010 m. m. rengė savo užsienio kalbos kompetencijų aplanką.

Šiame straipsnyje analizuojama EKA vokiečių kalba rengimo patirtis ir problemos, iškilusios jį rengiant.

Tyrimo probleminiai klausimai: ar studentai laiko Europos kalbų aplanką naudingu jiems įrankiu būsimoje karjeroje, ar jis padeda ugdyti užsienio kalbos komunikacinę kompetenciją?

Tyrimo tikslas: išanalizuoti naujo Lietuvoje reiškinio – EKA-o – rengimo patirtį ir tendencijas.

Tyrimo metodai: dokumentų analizė ir literatūros apžvalga, apklausa.

Literatūros apžvalga

Užtikrinant mokymosi visą gyvenimą strategiją, Lietuvos Respublikos Švietimo ministerijos 2006 metų ataskaitoje sakoma (2006), jog vienas iš švietimo tikslų yra nustatyti jaunuolio kūrybinius gebėjimus ir pagal tai padėti jam įsigyti profesinę kvalifikaciją ir kompetenciją, atitinkančią šiuolaikinę kultūros bei technologijų lygį ir padedančią jam įsitvirtinti ir sėkmingai konkuruoti tolydžio kintančioje darbo rinkoje. Dėstant užsienio kalbas ypač akcentuojamas komunikacinės kompetencijos formavimas. O viena iš kliūčių akademiniame ir bendrame mobilumui įvardijamas kompetencijų ir kvalifikacijų pripažinimo mechanizmų trūkumas. Europos kalbų pasas čia galėtų rasti savo pritaikymo nišą.

Europos šiuolaikinių kalbų centro prie Europos tarybos dokumentuose (2007) pabrėžiama, jog Europos kalbų apmokymas tarnauja dviem bendriems tikslams: padaryti kalbos mokymąsi skaidriu ir skatinti studento **autonomiją**, didelį dėmesį skiriant **refleksijai ir savęs vertinimui**. Europos Taryba pripažįsta studento **autonomiją** labai svarbia demokratinės visuomenės piliečio lavinimo dalimi ir būtina mokymosi visą gyvenimą koncepcijos sąlyga.

Trumpai apie autonomijos sampratą. Tarptautinių žodžių žodyne (Vaitkevičiūtė, 2007) teigiama:

autonomija – savarankiškumas, teisė pačiam apsispręsti, tvarkytis, nepriklausymas nuo išorinių etinių normų, tik nuo savo sąžinės (dorovinė autonomija).

Pasak Bagdono (2009), ugdymo tikslas kaip laisvė realizuojamas priėmus ugdymo kaip bendradarbiavimo su ugdytinio prigimtini paradigimą. Pagal šią paradigmą besimokantysis yra aktyvus ugdymo subjektas, bendravimu ir veikla, ugdytoji padedant išreiškiantis, realizuojantis save. Studentas suvokia savo tikslą, mokosi jį realizuoti, priimti sprendimus.

Kaip teigia Tholin (2007), paties vadovaujamas mokymasis (autorius taip įvardina besimokančiojo autonomiją) turi būti paremtas jo noru ir gebėjimu išmokyti kalbą. Čia labai svarbu suvokti, jog pats besimokantysis atsakingas už savo mokymąsi, planavimą, atlikimą, atsiskaitymą ir įvertinimą.

Raya, Lamb ir Vieira (2007) suformulavo tokias autonomijos prielaidas:

- Kompetencija. Tikslu kam vadovauti, asmuo turi veikti kompetentingai. Kompetencija apima požiūrį, žinias, galimybę, vystyti savo sprendimus, socialinę atsakomybę ir kritinį mąstymą.
- Vystymas(sis). Autonomija suvokiama kaip nuolatinė sąlyga, kurios metu gali keistis ir individo savęs valdymo laipsniai.
- Apsisprendimas. Autonomija turi individualumo dimensiją (pvz., savęs pažinimas, atsakomybė už savo veiksmus, savireguliacija).
- Socialinė atsakomybė. Autonomijos socialinė dimensija (pvz., bendradarbiavimas, nepriklausomybė, pagarba kitiems, derėjimasis).
- Kritiškumas. Autonomija turi moralinę ir politinę prasmę (skatina nepriklausomos minties vystymąsi).
- Dalyvavimas. Autonomija skatina prisiimti aktyvią ar proaktyvią rolę.
- Edukacinė ir needucacinė aplinka. Individas turi autonominę teisę mokytis tiek institucijoje, tiek ir už jos ribų.
- Autonomija kaip fenomenas, kurio tikslas – status quo transformacija. Šiuo būdu autonomija yra kolektyvinis interesas, siekiantis demokratinę ir laisvos asmenybės idealų.

Rengiant EKA-ą, autonomija yra ypatingai svarbi. Studentas turi galimybę pagalvoti apie savo mokymąsi, išsiskirti sau tikslus. Atrinkdamas užduotis aplankui, (pvz. penkias iš daugelio kalbinės veiklos rūšių užduočių) besimokantysis gali apsispręsti pats, kurias užduotis jis atrinks į savo aplanką, idant pateiktą jas kaip savo kompetencijų įrodymus. Studentai iš anksto apsisprendžia kada jas atliks, pateiks ir atsiskaitymą.

Vystydamas savo užsienio kalbos kompetenciją, studentas pastoviai vykdo savo veiklos **refleksiją**. Tarptautinių žodžių žodyne (Vaitkevičiūtė, 2007) refleksija: 1) gilus susimąstymas, samprotavimai, pagrįsti ko nors analize; 2) filosofinis pažinimas, kurio objektas yra pats pažįstantysis subjektas. Anot Kohonen (2002), patyrimu pagrįstame mokyme(s), refleksija yra viena svarbiausio mokymo(s) proceso sudedamųjų dalių. Intuityvi patirtis įgauna prasmę per sąmoningą refleksiją ir abstraktų konceptualizavimą. Kaip teigia autorius, čia galima įžiūrėti įtampą tarp sąmoningo ir nesąmoningo mokymosi. Patirtis pakeičiama asmeniui reikšmingu mokymusi per refleksiją ir eksperimentavimą. Rengiant EKA-ą, studentai yra prašomi nuolatinės refleksijos, tai yra jie prašomi apmąstyti savo darbo tikslus, metodus, atlikimo laiką, medžiagos paieškos būdus, pristatymo reikalavimus ir t. t. Reflektyvus mokymas(is) yra iššūkis studentui. Pirmiausiai vyksta mokymasis mąstyti apie save kaip žmogų ir apmąstyti savo kalbos mokymąsi. Kitas žingsnis – įvertinti savo žinias ir įgūdžius pagal pateiktas lenteles ir gebėjimų sąrašus.

Studentai yra kviečiami užrašinėti savo pastebėjimus, mintis ir įžvalgas, kai jie renka savo atliktų darbų pavyzdžius savo EKA-ui. Pasak Kohonen (2002), refleksija – mokymasis, apmąstyti save ir savo atliekamą veiklą yra vienas iš etapų, kuriuos reikia praeiti dirbant su EKA-u. Ji vyksta tiek gilinant užsienio kalbų mokymosi suvokimą, tiek ir individualaus mokymo procese bei mokantis bendradarbiaujant. Lengviau ją atlikti raštu – galima užrašyti mokymosi veiklos planus, sudaryti žodžių sąrašus, priminimus sau, idėjų žemėlapius ir t. t. Tokiu būdu studentai turi galimybę patikrinti ir analizuoti savo mintis bei mokymąsi.

Savęs vertinimas tai pat vaidina svarbią rolę rengiant EKA-ą. Kol mes negalime daryti tikslų sprendimų apie savo žinias ir įgūdžius pagal pateiktus kriterijus, mūsų veiklos planavimas, monitoringas ir vertinimas yra atsitiktinis ir neužtikrintas. Tholin (2007), remdamasis Ericksonu (2006), teigia, kad autonomiškame mokymesi galima išskirti keturias vertinimo rūšis: savęs įsivertinimas, draugo įvertinimas, dėstytojo įvertinimas, išorinis įvertinimas. Savęs vertinimas yra lyg ir savaime suprantamas dalykas. Labai svarbu įvertinti savo darbą pasirenkant veiklas, kurios padeda vystyti užsienio kalbos kompetenciją. Besimokantysis turi būti atsakingas už savo veiklą. Mokėjimas kokybiškai įsivertinti save reikalauja laiko ir įgūdžių. To reikia tikslingai mokytis. Dirbdami grupėse, studentai aptaria vienas kito veiklą. Jie sulaukia kritinių pastabų, mokosi, jas priimti, apmąstyti, daryti išvadas. Tai padaryti gali padėti aiškiai nusakyti vertinimo aspektai, kriterijai, reikalavimai vienai ar kitai veiklai. Galima sudaryti ir įvertinimo kriterijų lenteles. Kai studentai žino reikalavimus ir vertinimo kriterijus iš anksto, jie gali geriau ne tik įvertinti, bet ir pasiruošti atsiskaitymui.

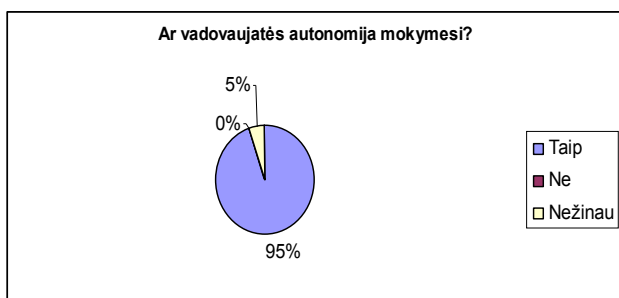
Apibendrinant teorinę dalį, galima teigti, jog, rengiant Europos kalbų aplanką, studentams labai svarbu suvokti autonomijos svarbą, prisiimant atsakomybę už užsienio kalbos kompetencijos vystymą, keliant sau tikslus ir uždavinius, galvojant apie užduočių atlikimo metodus ir laiką. Autonomija neįmanoma be refleksijos ir gebėjimo vertinti savo veiklą.

Tyrimo metodika. Tyrimas buvo atliktas 2010 metų pavasario semestro pabaigoje Kauno kolegijos Verslo vadybos fakultete. Respondentai – 30 pirmojo bei trečiojo kurso turizmo ir viešbučių vadybos specialybės studentų bei 8 verslo vadybos specialybės studentai. Visi šie 38 studentai parengė ir pateikė aplanką dėstytojos komentarui. Apklausu buvo vykdoma studentų anketavimo būdu. Respondentams buvo pateikta 9 uždari ir 11 atvirų klausimų. Buvo siekiama išsiaiškinti, kaip studentai suvokia kalbos mokymąsi, jos mokėjimo naudą, kokius tikslus sau kelia. Antroji klausimų grupė buvo skirta išsiaiškinti nuomonei apie Europos kalbų aplanką: ką jie galvoja apie EKA-o rengimą, kokios problemos ir sunkumai jiems iškilo jo rengimo metu, kaip vertina savo kalbos kompetenciją.

Tyrimo rezultatų analizė ir interpretacija

Į klausimą „Kas tai yra mokymosi autonomija?“ dauguma respondentų atsakė, jog tai yra laisvė pačiam studentui spręsti apie savo mokymąsi, kelti sau tikslus ir uždavinius, spręsti kokioms veikloms skirti daugiau dėmesio bei laiko. Jų manymu autonomija yra „laisvė rinktis, kaip, ko, kiek, kada mokytis“, „teisė mokytis neverčiamam“, „galimybė laisvai spręsti mokymosi klausimus“, „laisvė rinktis, nori tu išmokti ar ne“. Vienas atsakymas „... kai dėstytojas atsižvelgia į tavo poreikius“ – leidžia manyti, jog studentas tikisi bendradarbiavimo santykių su dėstytoju, kai dėstytojas nekelia reikalavimų, o konsultuoja ir pataria.

Kaip gi respondentai vadovaujami autonomijos principais savo gyvenime, mokymosi praktikoje? „Ar vadovaujatės autonomijos principais savo mokymėsi?“ respondentai atsakė į šį klausimą taip (žr. 1 pav.):

1 pav. Mokymosi autonomija

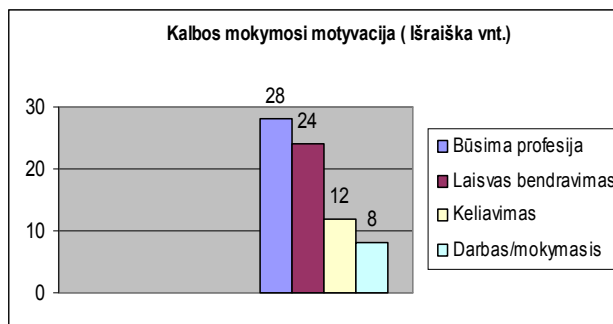
Tai reiškia, jog studentai patys kelia sau tikslus užsienio kalbai išmokti, planuoja savo veiklą, užduočių atlikimo metodus, formas, atsiskaitymo laiką.

Į klausimą „Ar jaučiatės atsakingas už savo mokymąsi?“ respondentai visi atsakė teigiamai. Respondentai suvokia, jog tik jie patys atsakingi už savo mokymąsi. Nors ne paslaptis, kad vis dar yra atvejų, kai studentai sukelia sau problemų nelankydami užsiėmimų. Nelankant užsiėmimų, atsiranda spragų, informacijos trūkumas apie savarankišką užduočių atlikimą. Tuomet studentas atsilieka nuo grupės. Diskomforto jausmas ne visada priverčia studentą griebtis žingsnių, leidžiančių nugalėti kliūtis. Priešingai – atsiranda neviltis, dingsta tikėjimas, pasitikėjimas savo jėgomis. Retas kuris, sugeba „atsitiesti“ po ilgo „tylėjimo“, akademinės skolos. Tuomet ir netenkama pasitikėjimo savimi, užmirštami tikslai, siekiant išmokti kalbą, kurios tai reikės būsimame profesiniame gyvenime.

Į klausimą „Ar Jums patinka mokytis vokiečių kalbos?“ 97 % atsakė „taip“. Tik vienam studentui nepatinka mokytis šios užsienio kalbos.

Kokius tikslus studentai kelia savo pirmosios užsienio kalbos (vokiečių) mokymuisi? Štai dažniausi atsakymai: „man reikės užsienio kalbos būsimoje profesijoje, bendraujant su klientais“ (100 %), „noriu išmokti susikalbėti“ (90 %), „man reikės kalbos keliaujant po vokiškai kalbančias šalis“ (70 %), „man reikia vokiečių kalbos bendraujant su užsieniečiais Lietuvoje“ (50 %), „noriu suprasti vokiškai kalbančius“ (30 %), „man reikės vokiečių kalbos dirbant, gal ir mokantis Vokietijoje“ (6 %), „noriu užmegzti naujų pažinčių“ (6 %). Kaip matyti, pagrindinis dėmesys, mokantis užsienio kalbos, skiriamas komunikacinei kompetencijai ugdyti. Nors užsiėmimų metu daug dėmesio skiriama ir kitoms kalbinėms veiklos rūšims (verslo laiškų rašymui, skaitymui, supratimui gerinti), studentai supranta, jog pagrindinis dalykas yra išmokti susikalbėti, bendrauti su svečiais, dirbant viešbutyje ar kelionių agentūroje.

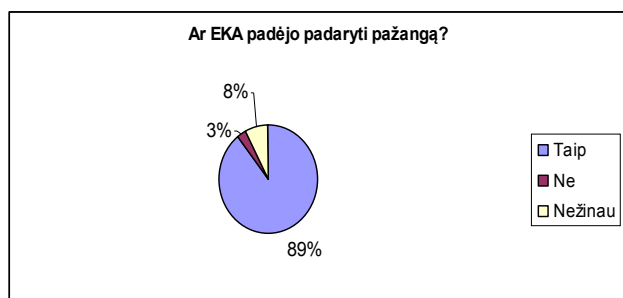
Kai žmogus turi savo tikslus, jie kelia jo motyvą siekti užsibrėžtų uždavinių. Į klausimą „Kas kelia Jūsų motyvą mokytis užsienio kalbos?“ atsakymus galima pailiustruoti taip (žr. 2 pav.):

2 pav. Motyvą keliantys veiksniai

Paveikslėlyje matyti, jog respondentams svarbiausia yra būti sėkmingiems savo būsimoje profesijoje. Mokydamiesi jie galvoja, apie tai jog tai bus naudinga dirbant viešbutyje ar kelionių agentūroje. Mokymo programa parengta taip, jog studentas galėtų nuolat vystyti savo kompetenciją. Didžiausiais dėmesys skiriamas komunikacinei kompetencijai ugdyti. Tam tarnauja profesiniai dialogai, vaidybinės situacijos, net ir žaidimai. Projektų, kursų užsienyje, profesinių praktikų metu studentai gali praktiškai pasitikrinti savo žinias ir gebėjimus. Todėl ir motyvacija išmokti kalbos yra gana aukšta.

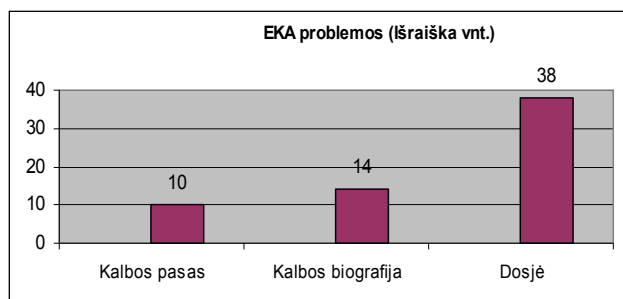
Užsienio kalbos kompetenciją vystyti padeda ir EKA. Į klausimą „Ar žinojote apie EKA-ą prieš pradėdami ją rengti?“ respondentai atsakė 100 % – ne. Tai reiškia, jog aplanko rengimas studentams ne tik naujiena, bet ir tam tikras iššūkis. Respondentai buvo paklausti, „Ar EKA-o parengimas Jums buvo naudingas?“ Atsakymai rodo, jog 100 % atsakymai yra teigiami. Užduotys, kurias, jie dėjo į savo aplanką buvo atliekamos mokymo programos rėmuose, nereikalavo ypatingų naujų gebėjimų ar laiko sąnaudų. Tačiau šiek tiek nustebino atsakymai į panašų, tik kiek kitaip suformuluotą klausimą „Ar EKA padėjo padaryti pažangą?“ (žr. 3 pav.):

3 pav. EKA-o įtaka darant pažangą

Diagramoje matyti, jog dauguma (89 %) studentų galvoja padarę pažangą, rengdami EKA-ą. Respondentai nebuvo anksčiau susidūrę su tokiais dalykais, kaip kalbos pasas ir biografija. Čia reikėjo prisiminti ir aprašyti savo vokiečių kalbos patirtį, kur ir kiek laiko jos mokėsi, ko išmoko. Čia studentams turėjo konkrečiai įvertinti savo įgūdžius ir gebėjimus. Dosjė dalyje jie pateikė savo kompetencijų įrodymus. Studentai galėjo rinktis, kokių užduočių įrodymus, jie pateiks. Dauguma įdėjo dialogų ir pristatymų vaizdinius įrašus (juos jie atliko užsiėmimų metu). Buvo pateikta ir daug darbų raštu. Tai: užduotys namų skaitymui, vertimai į lietuvių kalbą (specialybiniai tekstai, literatūros analizė kursiniams ir diplominiams darbams), verslo laiškų pavyzdžiai, testai ir kt. Jeigu atlikus atskiras užduotis, studentai nebuvo patenkinti rezultatu, jie galėjo jas patobulinti, pataisyti, daryti iš naujo. Todėl respondentai ir padarė išvadą, jog tai prisidėjo prie kompetencijos vystymo.

Respondentams buvo pateiktas klausimas „Kokias EKA-o dalis buvo sunkiausiai rengti?“. Diagrama rodo, jog visose dalyse jiems iškilo sunkumų (žr. 4 pav.):

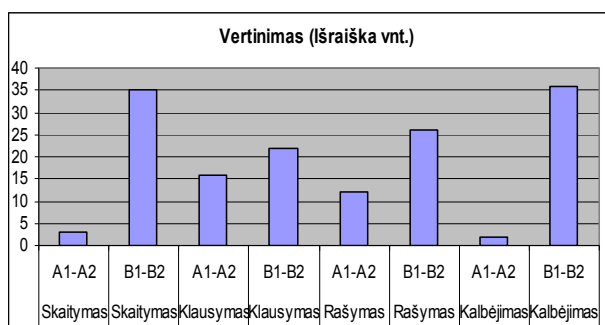

4 pav. EKA-o problemos

Pirmoji aplanko dalis (kalbos pasas) kėlė problemų dešimčiai studentų. Daugiausiai jos kilo dėl sunkumų įvertinant savo žinias ir gebėjimus. Nors ir pateikti aprašai atskiroms kalbinėms veikloms įsivertinti, studentai linkę save pervertinti. Buvo pavyzdžių, kai silpni, vos kalbantys studentai kaip kurias savo veiklas įvertino C1 lygiu. Tuomet jie buvo paprašyti dar kartą paskaityti gebėjimų aprašus. Keturiolikai studentų (iš 38) sunku buvo rašyti kalbos biografiją. Internetu galima rasti įvairių formų ir įvairiems lygiams bei amžiaus tarpsniams pateiktų kalbos biografijos formų. Suaugusiems skirta kalbos biografija yra labai išsami, su keturių kalbinių veiklų pasitikrinimo sąrašais. Šios formos pagrindu buvo supaprastinta ir pasiūlyta studentams užpildyti nesudėtingą kalbos biografiją. Tačiau mūsų studentai linkę gauti formą su pavyzdžiais. Tuomet panašiai jau jie galį padaryti. Užmanymas gi buvo leisti kiekvienam reikštis savitai, panaudojant savo kompetencijas, kūrybiškumą. Daug (16) studentų skundėsi, jog sunku at-

likti daugelį užduočių dėl gramatikos ir leksikos problemų. Sakėsi bijoję pridaryti klaidų, todėl stengęsi rašyti kiek galima trumpiau.

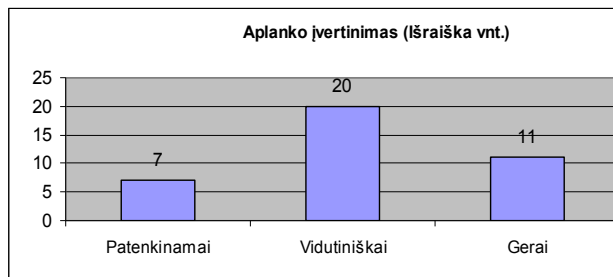
Ypač daug problemų kėlė refleksijos prie užduočių. Studentams ši užduotis buvo naujiena. Jie dar niekada anksčiau nebuvo to darę. Iš pradžių buvo bandyta tik paaiškinti, kas tai yra ir ko tikimasi iš studento atliekant šią užduotį. Studentai stengdavosi atidėti užduoties atlikimą arba visai to nedarydavo. Skundėsi, kad nežina, ką rašyti. Tuomet jiems buvo pasiūlyta klausimų apie pasirengimą užduočiai, informacijos, medžiagos suradimą, pravedimą ir t. t. Buvo pasiūlyta įsivertinti atlikimą. Keletas klausimų buvo skirta **kompetencijų vertinimo problemoms**. Kalbos biografinėje respondentai turėjo galimybę labai išsamiai įsivertinti savo gebėjimus visose kalbinės veiklos srityse: kalbėjime, klausyme, rašyme ir skaityme (žr. 5 pav.):

5 pav. Vertinimas

Diagramoje matyti, jog dauguma respondentų savo gebėjimų lygį įvertino B1 ir B2. Lyg ir reikėtų džiaugtis, jog studentai pasiekė šį lygį, nes tai yra profesinės užsienio kalbos siekiamybė pagal mokymo(si) programą. Tačiau dėstytojo vertinimai ne visuomet atitinka studento vertinimą. Galima daryti išvadą, jog studentai linkę pervertinti savo žinias, įgūdžius ir gebėjimus visose keturiose kalbinės veiklos rūšyse. Studentai galvoja, jog svarbiausia yra susikalbėti, o kaip tai darai (su daugiau ar mažiau klaidų), tai jau yra antraeilis dalykas. Žinoma, mokymosi pradžioje galima taip galvoti. Dėstytojai skatina tokią mąstyseną. Tačiau tam ir yra teikiamas profesinės kalbos kursas, kad studentai darytų pažangą, būtų sėkmingi savo profesijoje, konkuruojant darbo rinkoje.

Pateikus darbus dėstytojo komentarui, studentai buvo paprašyti įvertinti savo aplanką dešimtbalėje sistemoje. Programoje aplankas sudaro (bendrame vertinime IKI – individualus kumuliatyvinis indeksas) 20 %. Į klausimą „Kaip vertinate savo vokiečių kalbos kompetencijos aplanką?“ atsakymai pasiskirstė taip (žr. 6 pav.):

6 pav. Aplanko įvertinimas

Dauguma respondentų mano, jog jų aplankas vertas septynių balų (vidutiniškai) įvertinimo. Daugiau nei trečdalis (20 respondentų) savo aplanką vertina gerai; apie penktadalis – patenkinamai. Tokią nuomonę galėjo nulemti dėstytojo komentarai, pateikęs aplanką vertinimui. Visi studentai be išimties daro gramatinių klaidų. Dėstytoja, komentuodama aplanko atlikimą, nurodė retai pasitaikiusias struktūros klaidas, bet gana dažnas gramatines. Be to, respondentų nuomone, tai buvo neįprastas dalykas, kai kam ir savotiškas iššūkis. Tačiau daugeliui iš jų jis pasirodė įdomus ir naujas.

Išvados

1. Atlikus mokslinės literatūros ir dokumentų analizę, galima teigti:

- Užsienio kalbos kompetencija yra svarbi būsimam specialistui jo profesinėje veikloje ir asmeniniame gyvenime.
- Vystant užsienio kalbos kompetenciją, labai svarbu vadovautis autonomijos principais.
- Didelį vaidmenį vystant kalbos kompetenciją vaidina refleksija ir savęs vertinimas.

2. Išanalizavus atlikto tyrimo duomenis, galima daryti šias išvadas:

- Respondentai žino, ko siekia vystydami vokiečių kalbos kompetenciją, gali įvardinti savo tikslus.
- Mokymo procese dauguma studentų teigia besivadovaujantys autonomijos principais.
- Nustatyta, kad respondentams dar trūksta tikrosios autonomijos principų suvokimo.
- Pusei respondentų stinga iniciatyvos patiems imtis daryti aplanką – ieškoti, būti kūrybiškiems.
- Dauguma respondentų galvoja, kad EKA skatina kalbos mokymosi motyvaciją.
- Beveik visi respondentai mano, jog EKA skatina vystyti komunikacinę kompetenciją.
- Daugeliui problemų kelia gramatikos ir leksikos žinių trūkumas.
- Dėl patirties stokos studentams nepatinka daryti šias aplanko dalis: kalbos biografiją ir dosjė.
- Visiems respondentams sunkumų kėlė refleksijos parengimas.

Irena Jankauskienė

ELP – Europäisches Sprachenportfolio: Erfahrung und Tendenzen

Zusammenfassung

In dem Artikel wird das Vorbereiten von dem Europäischen Sprachenportfolio behandelt. Im ersten Teil des Artikels wird die Analyse der wissenschaftlichen Literatur von berühmten Autoren gemacht. Sehr viel Aufmerksamkeit wird den Themen *Autonomie*, *Reflexion*, *Selbsteinschätzung* gewidmet. Es werden verschiedene Definitionen und Prinzipien von Autonomie angeführt. Die Autoren wie Kohonen, Tholin, Raya, Lamb, Vieira, Bagdonas u.a. bezeichnen Autonomie als „selbstgesteuertes Lernen, wo der Lernende selbst für den Lernprozess und die Ergebnisse verantwortlich ist“. Der Studierende kann selbst die Tätigkeiten, Methoden, Formen, Zeit u.a. in seinem Lernprozess bestimmen. Er ist im Stande seine Kenntnisse, Fähigkeiten und Fertigkeiten einzuschätzen. Im zweiten Teil des Artikels werden die Resultate der Abfrage der Studenten von Kaunas College angeführt. 38 Studierende der Fakultät für Geschäftsführung haben im Wintersemester die Sprachenportfolios vorbereitet. Hier werden die Erfahrung und Tendenzen, die im Prozess von Vorbereitung des Portfolios entstanden sind, beschrieben. Am Ende des Artikels werden die Empfehlungen und Schlussfolgerungen angeführt.

Apie autore

Irena Jankauskienė, Kauno kolegijos lektorė.

Mokslinės veiklos sritys: užsienio kalbų komunikacinės kompetencijos ugdymas, CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodas mokant užsienio kalbų, studentų savarankiški integruoti darbai, Europos kalbų aplanko rengimas.

Adresas: Kauno kolegija, Pramonės pr. 20, 50468 Kaunas.

El. paštas: irjank@yahoo.com

- Kaip kurie respondentai linkę pervertinti savo žinias.

Atliktas tyrimas leidžia formuluoti šias **rekomendacijas**:

- Kurso pradžioje vertėtų pateikti išsamią ir aiškią informaciją apie aplanko rengimą, jo panaudojimo galimybes.
- Aptarti aplanko rengimo reikalavimus, terminus, galimus būdus, metodus, užduotis, formas.
- Pateikti kiek galima daugiau pasirinkimo galimybių.
- Aptarti vertinimo ir savęs vertinimo kriterijus.
- Sudaryti palankias konsultavimo sąlygas

Apibendrinant tyrimą, galima teigti, jog studentai buvo nusiteikę teigiamai ir atviri novacijoms, nes suprato jų naudą. Respondentai pripažįsta EKA-o reikšmingumą ugdant užsienio kalbos kompetenciją.

Literatūra

1. Bagdonas, A., 2009. *Mokyklos baimės raiška ir jos įveikimo edukaciniai veiksniai*. Kaunas: Kauno kolegija, p.41.
2. *Kalbų mokymo politikos aprašas*, 2006. Kalbų politikos skyrius Strasbūre, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija: Švietimo aprūpinimo centras, p.20.
3. Kohonen, V., 2002. *Student Autonomy and the Teacher's Professional Growth: Fostering Collegial Culture in Language Teacher Education*. Dublin University Press.
4. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija. 2006 m. veiklos ataskaita. 2007 m. vasario 19 d., Nr.13-06-MPPav-3. Vilnius. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/ataskaitos/smm_atask_06.pdf> [Žiūrėta 2010-03-20].
5. Little, D., Hodel, H., Kohonen, V., Meijer, D., Perclova, R., 2007. *Preparing Teachers to Use the European Language Portfolio*. European Centre for Modern Languages: Council of Europe Publishing, pp.10-34.
6. Raya, M. J., Lamb, T., Vieira, F., 2007. *Pedagogy for Autonomy in Language Education in Europe*. Dublin: Authentik, pp.1-3.
7. *Švietimo ir mokymo sistemos modernizavimas siekiant bendrų Europos Sąjungos 2010 metams užsibrėžtų tikslų*, 2010. Lietuvos Respublikos Švietimo ministerija. Vilnius: ŠCA, pp.25-43.
8. Tholin, J., 2007. *Learner Autonomy, Self-directed Learning and Assessment: Lessons from Swedish Experience*. Prieiga per internetą: <<http://bada.hb.se/bitstream/2320/3572/1/Tholin%20190508%20learner%20autonomy.pdf>> [Žiūrėta 2010-03-28]
9. Vaitkevičiūtė, V., 2007. *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Žodynas, p.123.

Straipsnis įteiktas 2010 04

Parengtas spaudai 2010 11

DOI: 10.5755/j01.sal.1.17.43385